

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. דסרי ריחייהו שביק להו ונפיק ... כיון דנתרי טרפייהו שביק לה ונפיק.....1
- ב. האי אפקותא דדיקלא מסככינ בהו אף על גב דאגידי אנד בידי שמים לא שמיה אנד אף על גב דהדר אנד להו אנד בחד לא שמיה אנד.....2
- ג. הני מרריתא דאגמא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח.....2
- ד. איסורייתא דסורא מסככינ בהו אף על גב דאנדן למנינא בעלמא הוא דאנדן.....3
- ה. הני צריפי דאורבני כיון שהותרה ראשי מעדנים שלהן כשרין ... כל אנד שאינו עשוי לטלטלו לא שמיה אנד.....3
- ו. ירקות ... ופוסלין בסוכה משום אויר... כיון דלכי יבשי פרכי ונפלי כמאן דליתנהו דמי 4
- ז. סוכי תאנים ובהן תאנים ... כולן אם פסולת מרובה על האוכלין כשרה ואם לאו פסולה 4
- ח. הקוצר לסכך אין לו ידות ... שקוצצן לאכילה ונמלך עליהן לסיכוך ... ומי בטלה ליה מחשבה בהכי.....6

דף יג.

א. דסרי ריחייהו שביק להו ונפיק ... כיון דנתרי טרפייהו שביק לה ונפיק

יש דברים¹ שאסרו חכמים לסכך בהן לכתחלה, והם מיני עשבים שריחם רע אף על פי שאינן ראויין לאכילה, ואין מקבלין טומאה, לפי שאנו חוששין שמא מתוך שריחן רע או מתוך שעליהן נושרין יצא מן הסוכה, ואם עבר וסיכך בהן כשרה ומותר לישב בה לכתחלה, ואפילו אם יש לו סכך אחר אינו חייב לסכך מחדש².

אם היה ריח רע כל כך שאין דעת האדם סובלתו, פסול מן התורה³. שנאמר (ויקרא כג פסוק מב) פִּסְחַת תֵּשְׁבוּ – תשבו כעין תדורו.

¹ שו"ע ונו"כ תרכט יד

² מ"ב שם ס"ק לח

³ מ"ב שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

וכן מיני סנה שעליהן נושרין תמיד אף על פי שלא בשעת הרוח. לפי שאנו חוששין שמתוך שעליהן נושרין יצא מן הסוכה

וגם בזה אם עבר וסיכך בהן כשרה, ומותר לישיב בה לכתחלה, ואפילו אם יש לו סכך אחר אינו חייב לסכך מחדש⁴.

אולם ענפים אין עליהם נושרים אלא בשעת הרוח כשרים לכתחילה לסכך בהם⁵.

ב. האי אפקותא דדיקלא מסככינ בהו אף על גב דאגידי אנד בידי שמים לא שמיה אנד אף על גב דהדר אגיד להו איגד בחד לא שמיה אנד

לעיל דף יב. נתבאר שאין מסככין בחבילה שיש בה עשרים וחמישה קנים, כיון שהדרך ליבשה על הגג ויש לחוש שמא יניח לייבש ויתחרט לשם סכך והרי זה "תעשה ולא מן העשוי", אולם אם עשרים וחמשה קנים או יותר יוצאין מגזע אחד, והן מופרדין בראשן השני, ואגדן שם, אף על פי כן כיון שעיקרן אחד אינו דומה לחבילה שדרך ליבשה, ולכן מותר לסכך בה,

ואם אנד עמהן קנה אחד שאינה מחוברת עמהן בעיקר אחד אם יש בחבילה זו עם קנה זה עשרים וחמשה קנים, נקראת חבילה ואין מסככין בה.

ג. הני מרריתא דאגמא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח

כבר נתבאר בפסחים דף לט. שחייב אדם לאכול מרור בליל הסדר לקיים מה שכתוב על מצות ומרורים יאכלוהו. ועכשיו שאין לנו פסח מצות מרור אינו אלא מדרבנן, ואלו ירקות⁶ שאדם יוצא בהן ידי חובת מרור בחזרת שהיא החסה של ימינו, בעולשין, בתמכא שהיא חרי"ן או חזרת של ימינו, בחרחבינא, ובמרור לפי שנאמר בתורה מרור סתם וקיבלו חכמים שאין שום מין ירק מר נקרא בשם מרור סתם אלא ה' מיני ירקות אלו ואין אנו בקיאים במיני המרור מלבד בחזרת ותמכא.

⁴ מ"ב שם

⁵ שם לט

⁶ שו"ע ונו"כ תעג ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ואם אין לו אפילו מרור, יקח איזה ירק מר שירצה לפי שיש אומרים שכל ירק מר שראוי לאכילה נקרא מרור בלשון תורה, והוא שיש לו שרף כלומר כשמחתיך בו וסוחטין אותו במקום חתוכו יוצא ממנו מזהל לבן כחלב, ופניו מכסיפין כלומר שעלה שלו אינו ירוק מאוד כעלי הכרשים ובעלים ושאר ירקות אלא נוטה קצת לאפור או כסוף, ומכל מקום לא יברך עליהם שהעיקר הוא כסברא הראשונה.

דף יג:

ד. איסורייתא דסורא מסככין בהו אף על גב דאגדן למנינא בעלמא הוא דאגדן

קנים שעושיין⁷ אותן חבילות חבילות כדי למכרן בשוק לפי מנין הקנים, וכשקונה אותן הלוקח מתיר אגדן מיד, מותר לסכך בהן ואין בהן משום גזירת חבילה של כל ימות החמה, כיון שחבילה זו אין דרך להצניעה באגדה, והלוקחה כדי לייבשה מתיר אגדה מיד.

ה. הני צריפי דאורבני כיון שהותרה ראשי מעדנים שלהן כשרין ... כל אגד שאינו עשוי לטלטלו לא שמיה אגד

חבילות שעושיין⁸ מערבה וראשיהן הגסים לצד אחד, וראשיהן הדקין לצד אחר, ודרכן לקושרן בשני ראשיהן, כיון שהתיר קשר שבראש הגס מותר לסכך בהן, משום שהקשר שלצד האחר אינו חזק כל כך שיתקיים אם יטלטל את החבילה, וכל אגד שאינו עשוי לטלטלו באגדו אינו נקרא אגד כלל.

וכן כל חבילה שאינה קשורה משני ראשיה שיכולין לטלטלה כך, אינה חבילה, ומותר לסכך בה לכתחילה⁹.

אבל אם קשר את החבילה באמצעה בלבד, אין מסככיך בה מפני שהיא מיטלטלת באגד זה¹⁰.

⁷ שו"ע ונו"כ תרכט טז

⁸ שו"ע הרב שם כו

⁹ רמ"א שם

¹⁰ שו"ע הרב שם, מ"ב שם ס"ק מג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ו. ירקות ... ופוסלין בסוכה משום אויר... כיון דלכי יבשי

פרכי ונפליי נמאז דליתנהו דמי

על אף שנתבאר שכל דבר שראוי לקבל טומאה אף על פי שהוא צומח מן הארץ כגון מיני ירקות אין מסככים בו והרי הוא סכך פסול, מכל מקום יש שחמורים הם מסכך פסול, שאם סיכך בירקות שממהרים להתייבש תוך שבעה ימים וליפול עד שישאר אויר, כגון חסה ועלים ירוקים וכדומה, הרי הן חשובין כאלו נפלו מיד אף על פי שעדיין לא יבשו, ופוסלין את הסוכה אפילו מן הצד בשלשה טפחים כדין אויר, כמו שיתבאר להלן דף יז. ולא כדין סכך פסול שאינו פוסל אלא בארבעה טפחים באמצע הסכך, דכיון שסופן ליבול וליפול תוך החג אין שם סכך עליהן מדרבנן¹¹ וכאלו אינן כלל¹².

וכן הדין בכל סכך שמתייבש ויפול בתוך החג, אע"ג שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה הרי הוא פסול מעתה מדרבנן, עוד קודם שהתייבש¹³.

אם עקב מזג אויר¹⁴ קיצוני שאינו מצוי באותו מקום, מתייבשים עלי הסכך אין בכך פסול כל זמן שעדיין לא נתייבשו והתפוררו עד שנעשה הסוכה חמתה מרובה מצילתה.

ז. סוכי תאנים ובהן תאנים ... כולן אם פסולת מרובה על

האוכלין כשרה ואם לאו פסולה

כל ידות האוכלין¹⁵ והוא העץ שבקצהו, שדרך בני אדם לאחוז בו את האוכל בשעת האכילה, להופכו ממקום למקום, או לתלות בו את האוכל, כגון עוקצי

¹¹ דכיון דכאשר נתייבשו מתפוררות ונפלות אין הסוכה ראויה להתקיים לשבעה ימים גזור רבנן מהשתא. ובפרי מגדים מסתפק בזה. ועיין ברשב"א דהביא שני דעות בזה והוא הסכים שהוא רק מדרבנן, וכתב שגם דעת רש"י בן הוא, עיין שם, אכן מלשון הרמב"ם משמע קצת דמדאורייתא הוא, דכליתנהו חשיב. מ"ב שם לה ושער הציון שם ס"ק נה

¹² עיין בלבוש שכתב לייבש עד שתהא חמתו מרובה מצילתו אף מעכשיו הוא פסול דגזרו בו חכמים שלא יבוא לידי בטול מצות סוכה שמא לא יוכל לעשות אחרת תוך זיי"ן ועיין פמ"ג שמפקפק על דבריו ובאמת מקורו הוא מדברי הר"ן שהובא בב"י אכן יש לעיין דהרמ"א שהעתיק דברי הר"ן בהגהתו והשמיט מן הר"ן מה שכתב עד שתהא חמתו מרובה מצילתו משמע לכאורה דלא ס"ל להלכה כן וצ"ע. ביאור הלכה שם סעיף יב ד"ה וכל.

¹³ מ"ב שם ס"ק לה

¹⁴ פמ"ג מ"ז סק"י בשם הב"ח

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם י

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

הפירות או קנה השיבולת וכיוצא באלו, אף על פי שהיד אינה אוכל, מטמאה ומיטמאה. ולפיכך, קשין של שבליים, וזמורות של ענבים, ומכבדות של תמרים, וכדומה מקבלין טומאה בשעה שהן מחוברין לאוכל, שנאמר "טמא הוא לכם" ודרשו חכמים לכם לכל דבר שהוא צורך לכם באוכל הזה, דהיינו ידות הוא מקבל טומאה כאוכל עצמו.

ואינו נקרא יד¹⁶ אלא שלשה טפחים בקשין של מין שבליים הנקצרין במגל, אבל מין שבליים שאין דרכן להקצר במגל אלא עוקרין אותן ביד, אין שיעור לידותיהן שאפילו הן ארוכין הרבה הן מקבלים טומאה משום יד.

וארבעה טפחים במכבדות של תמרים, ושני טפחים בזמורות של ענבים דהיינו טפה אחד מימין האשכול התלוי בזמורה, וטפה אחד משמאלו.

אבל אם הן ארוכים יותר משיעור הזה אין מקבל טומאה אלא מה שהוא סמוך להאוכל כשיעור הזה.

לפיכך המסכך סוכתו בקשין של שבליים¹⁷, ובזמורות ובהן ענבים, ובמכבדות ובהן תמרים. אם אין הקשין והזמורות והמכבדות ארוכין כל כך, עד שיהא בהן רוב נגר האוכל והיד שלו, הרי היא פסולה.

ומפני¹⁸ שיש ידות שמצטרפות לאוכל אף על פי שגדולות הרבה יש להחמיר ולא לסכך לכתחילה, בכל ידות אפילו גדולות הרבה¹⁹. ויש ליזהר שלא לכסות בקשין של תבואה קודם שנחבטו מן התבואה. ועריך ליזהר דשכיח הוא שעדיין נשאר מעט תבואה בשיבולים אפילו אחר שדש אותם ובזה עדיין נשאר על הקש תורת ידות ולכן אם רוצה לסכך בתבן וקש של תבואה טוב שיסיר השבולים מהם.

¹⁶ שו"ע הרב שם סעי' טו

¹⁷ שו"ע הרב שם סעי' טז

¹⁸ מ"ב שם ס"ק לא מהמג"א

¹⁹ צ"ע דבשו"ע הרב חילק והביא שיעורים הנזכרים ולא זכר את דבר המג"א שכתב להחמיר בארוכים הרבה. ואולי המג"א איירי בעיקר בקשין של תבואה וצ"ע.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ולכתחילה אם יש לו סכך אחר עדיף לא לקצוץ ענפי אילן מאכל כדי לסכך בהם²⁰, ואם אין לו אחרים או כשהענפים מאהילים מעל סוכתו נכון²¹ לומר לנכרי שיקצוץ הענפים ולא יעשהו היהודי בעצמו

אולם במה שהדרך לקצוץ ענפי האילן בילדותו כדי שירבו ענפיו ויתרחב נופו, וכן במה שמהצורך לזמר ענבי הגפן בכל שנה ושנה לצורך גידול הענבי גפן, בזה בודאי אין שום חשש סכנה, דהא מקרא מלא דיבר הכתוב "שש שנים תזמור כרמך" וגו'.

ח. הקוצר לסכך איז לו ידות ... שקוצצן לאכילה ונמלך עליהן לסינוך ... ומי בטלה ליה מחשבה בהכי

במה דברים אמורים²² כשקצר או בצר אותן לאכילה, שאז צריך חיבור היד עם האוכל לאחוז בו את האוכל. אבל ידות האוכלים, אם אינו צריך להן ולא נוה לו בחיבורן כגון הבוצר ענבים כדי לדורכם בגת, אין העצים יד להם²³, לפי שהעצים מפסידים את המשקה וכן אם קצרן ובצרו לסינוך כגון הקוצר תבואה כדי לסכך בה, אינם נעשים לה יד, לפי שאינו רוצה בחיבורם, שאינו צריך את האוכל בסכך²⁴, ואינו צריך ליד שתהיה יד לאוכל²⁵ ולכן אין היד מקבל טומאה. ולפיכך היד מצטרף עם שאר אורך הקשין והזמורות לבטל את האוכל ברוב.

²⁰ עיין דרכי תשובה סימן קמ"ז ס"ק נ"א שהביא בזה מחלוקת אחרונים בשו"ת בית יעקב סי' ק"מ שכ' דכל החומרות בזה הוא רק לקצוץ כולו אבל לקצוץ ענפיו לכ"ע מותר, והביאו במל"מ פרק ז' מהל' איסורי מזבח לדינא אמנם בשו"ת מהר"י באסאן סי' ק"ח כ' בפשיטות דגם בקוצצן ענפי אילן עובר בלאו דכל תשחית אמנם במה שנשאל לענין קוצצן ענפי אילן כשמאפיל בענפיו את חלונות וכו' ועיי"ש במ"ש בזה ומצדד להקל והביאו הרב עקרי הד"ט שם עיין שם ובס' שערי דעה שם ועיי' בשו"ת בית יצחק ח"א מיו"ד סי' קמ"ב מה שפלפל בזה והביא דברי הבית יעקב והמשל"מ הנ"ל והשיג עליהם וכ' דיותר נראה דאין חילוק דמשחית מקצתו הוא כמשחית כולו עיין שם באריכות ועיי' בשו"ת חסד לאברהם תניינא חיו"ד סי' ל"ה שנשאל ג"כ בזה והביא דברי הבי"ע שמקיל בזה והשיג עליו והביא ראיה דגם בקוצצן ענף א' של אילן דמעין קב אסור מדרבנן עכ"פ עיין שם באורך קצת ועיי' מזה בשו"ת חקרי לב במהד"ב חיו"ד סי' י"א (דרף נ"ג ע"ב) באמצע התשובה. ועיין שו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' נ"ט, ובשו"ת בית יצחק שם, ובשו"ת דובב משרים ח"א סי' קל"ד, אי יש להקל במקום מצוה

²¹ תשובות והנהגות ח"א סי' שע"ו, שו"ת הר צבי או"ח ח"ב סי' ק"א וק"ב ומוסיף שיאמר לנכרי בפירוש שאין הוא רוצה שמעשה זה יעשה בשליחותו, ובוה חשש הסכנה יחול על ראש הנכרי, ועיי"ש שמתיר באופן כזה גם קציצת כל האילן אם צריך להעמיד שם סוכה

²² שו"ע ונו"כ ושו"ע הרב שם

²³ רמב"ם טו"א פ"ה ה"ו

²⁴ רש"י שם וכ"כ בשו"ע הרב שם "שאו אין נוה לו חיבור היד עם האוכל, שהרי האוכל פוסל סוכתו" משמע שאם לא היה לסינוך בסוכות אלא בשאר ימות השנה חשיב יד.

²⁵ רמב"ם טו"א פ"ה ה"ו, ועיי' שפ"א סוכה שם שלטעם זה אפי' לסכך שאינו של מצוה אינו נעשה יד, אבל לטעם רש"י הנ"ל, דוקא לסכך של מצוה אינו נעשה יד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הרף היומי

מסכת סוכה

ואם מתחלה קצרן ובצרן לאכילה, ואח"כ נמלך עליהן לסיכוך אין המחשבה מוציאה את הידות מידי קבלת טומאה, עד שיעשה בהן מעשה שניכר כשקצר או בער שרוצה אותם לסיכוך, ולא לאכילה כגון שידוש אותן ורצצם וריסקם²⁶.

כל שהוא מאכל בהמה ואין בני אדם אוכלין אותן אלא לרפואה מסככין בו לכתחלה.

²⁶ רמב"ם מו"א שם, ופיהמ"ש עוקצין שם, ועי' ב"י או"ח שם בד' הרמב"ם, ולח"מ סוכה שם וחס"ד עוקצין פ"א ה"ה; השלמה, ובעה"מ, ור"ן, סוכה שם, שכ"ה מסקנת הגמ'